Dosarul: nr.2a-1205/23(2-19179548-02-2a-29032023)
Prima instanță: Judecătoria Chișinău (sediul Centru), judecător - V. Jomiru-Niculiță

D E C I Z I E

12 martie 2024 municipiul Chişinău

Colegiul civil, comercial şi de contencios administrativ al Curţii de Apel Chişinău

Avînd în componenţă:
Preşedintele şedinţei, judecătorul Anatol Pahopol
Judecătorii: Ruxanda Pulbere și Dorin Dulghieru
Grefier Tinca Zagorodnîi

examinând în ședință publică, apelul declarat de avocatul Mihail Balaban în interesele lui *****, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de ***** împotriva lui *****, intervenienți accesorii Postul de radio ”Radio Moldova” și Postul de radio ”Vocea Basarabiei” cu privire la apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale și repararea prejudiciului moral, împotriva hotărîrii Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 20 decembrie 2022, prin care acțiunea a fost admisă parțial, -

A C O N S T A T A T:

Pretențiile reclamantului:

1. La data de 07 noiembrie 2019, ***** a depus cerere de chemare în judecată către *****, intervenienți accesorii Postul de radio „Radio Moldova” și Postul de radio „Vocea Basarabiei”, solicitând obligarea pârâtului să facă dezmințirea publică a informațiilor false și defăimătoare care vizează persoana reclamantului, prin comunicare, în termen de 15 zile, din momentul devenirii executorii a hotărârii judecătorești prin aceleași mijloace de informare în masă (Postul de radio „Radio Moldova” și Postul de radio „Vocea Basarabiei”) a faptelor reale și a scuzelor de rigoare conform următorului conținut: ”*dezmint informațiile făcute de mine personal în cadrul dezbaterilor electorale de la Postul de radio „Radio Moldova” în data de 30 septembrie 2019 și Postul de radio „Vocea Basarabiei” din data de 04 octombrie 2019 referitoare la deputatul *****, în ceea ce ține de faptul că acesta figurează în mai multe dosare penale. Mai mult ca atât, dezmint informația declarată în cadrul întâlnirii cu alegătorii, din data de 06 octombrie*

*2019, în casa de cultură a com. Cioreşti, r-ul Nisporeni, în care am făcut aceleaşi declaraţii false la adresa dlui *****. Declar că aceste afirmaţii nu corespund adevărului, sunt false şi lezează onoarea, demnitatea şi reputaţia profesională a dlui *****. Îmi cer scuze de la dl. ***** pentru comunicarea acestor informaţii neadevărate despre dumnealui*".

2. De asemenea a mai solicitat încasarea din contul pârâtului a prejudiciului moral, cauzat ca urmare a răspândirii informaţiilor false şi denigratoare ce lezează onoarea, demnitatea şi reputaţia profesională în sumă de 200000 lei şi încasarea tuturor cheltuielilor judiciare.

3. În motivarea cererii de chemare în judecată, reclamantul a invocat că, la 30 septembrie 2019, în cadrul dezbaterilor electorale, difuzate de Postul de radio „Radio Moldova", pârâtul *****, în calitate de candidat electoral, pe Circumscripţia nr.17 Nisporeni, la funcţia de deputat în Parlamentul Republicii Moldova, din partea Blocului electoral ACUM, a făcut o afirmaţie falsă în adresa sa şi anume: „*originari din raionul Nisporeni există patru deputaţi ai Partidului Democrat. Exista ***** şi el este fugar. Al doilea este ***** şi acesta este fugar. Mai este *****, care este şi el fugar. Şi este *****, care figurează în mai multe dosare penale şi tresare probabil de fiecare dată când întra Procurorul General în sediul Parlamentului, cu o nouă tentativă de a ridica imunitatea parlamentară a unui deputat*".

4. Aceeaşi afirmaţie falsă a răsunat şi în cadrul dezbaterilor electorale organizate la Postul de radio „Vocea Basarabiei" din data de 04 octombrie 2019.

5. Mai mult ca atât, reclamantul a indicat că, aceleaşi declaraţii au fost spuse în cadrul întâlnirii cu cetăţenii organizată pe data de 06 octombrie 2019 în casa de cultură din com.Cioreşti, r-ul Nisporeni şi anume: „*Patru deputaţi din raionul Nisporeni au fost aleşi pe lista Partidului Democrat ***** este fugar, ***** este fugar, ***** este fugar şi el, ***** tremură de fiecare dată pentru că are suficiente dosare când întră Procurorul General in Parlament*".

6. Susţine reclamantul că, relatările sunt în esenţă false, în privinţa unor fapte a căror veridicitate nu poate fi răspândită publicului larg, în virtutea simplului motiv că reprezintă un neadevăr, fiind în esenţă, doar o informaţie defăimătoare, care lezează onoarea, demnitatea şi reputaţia profesională a subsemnatului, *****, care este o persoana publică, având în vedere că la moment deţinea funcţia de deputat în Parlamentul RM.

7. La fel, în privinţa afirmaţiilor defăimătoare răspândite intenţionat de către *****, reclamantul a indicat cu certitudine faptul că nu are vreo calitate procesuală şi nu figurează în careva cauze penale, din care considerent nu are nici un motiv să tresară, la prezenţa Procurorului General în Parlamentul RM.

8. În acest sens, reclamantul a sesizat Procuratura Generală la 22 octombrie 2019, prin care a solicitat instituţiei respective să-i fie acordată informaţia

referitoare la faptul dacă ***** este figurant și deține vreo calitate procesuală în careva cauză penală, iar prin răspunsul nr. 4-52/19-501 din 30 octombrie 2019 i s-a comunicat că potrivit Sistemului informațional automatizat „Urmărire penală: E-Dosar" implementat în organele Procuraturii de la 01 iulie 2017, se constată lipsa informațiilor cu referire la conținutul cererii.

9. La acest capitol, a mai completat și faptul că pe parcursul activității lui profesionale, a deținut mai multe funcții printre care funcția de viceprimar al or. Nisporeni și președinte al r-lui Nisporeni (localitatea sa de baștină), funcția de Ministru al Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, în componența a trei Guverne ale Republicii Moldova și în urma alegerilor din 24 noiembrie 2019, a deținut funcția de deputat în Parlamentul RM, iar pe tot parcursul activității a acționat doar în limitele stabilite de lege, pentru executarea corespunzătoare a atribuțiilor de serviciu și în interesele cetățenilor și datorită acestor fapte consideră că indiferent de situația politică din Republica Moldova, nu poate fi vizat în careva cauze penale, pentru că niciodată nu și-a permis să încalce prevederile legii, indiferent de circumstanțe.

10. Cât despre afirmațiile pârâtului *****, reclamantul consideră că fără motive reale, duce la răspândirea informațiilor defăimătoare și calomnioase despre reclamant și este nevoit să creadă că aceste acțiuni urmăreau scopul de a obține anumite sporuri electorale în circumscripția unde candida pârâtul, însă acest lucru susține reclamantul că nu-l îndreptățește, să recurgă la asemenea fapte condamnabile, atât din punct de vedere moral, cât și juridic.

11. Acțiunile întreprinse de pârât îi afectează foarte mult onoarea, demnitatea și reputația profesională, iar reclamantul susține că ține foarte mult la calitățile respective, pentru consolidarea cărora a depus un efort considerabil dea lungul mai multor ani și din aceste considerente, în temeiul art. 15 din Legea cu privire la libertatea de exprimare nr. 64 din 23 martie 2010, la data de 08 octombrie 2019 a fost înmânată direct pârâtului o cerere prealabilă în cadrul dezbaterilor electorale, la postul de televiziune „Albasat" cu solicitarea de a dezminți public informațiile defăimătoare răspândite în privința reclamantului și de asemenea a fost expediată și prin poștă la adresa de domiciliu a pârâtului.

12. Totodată, informațiile defăimătoare expuse cu rea-credință de către ***** îi afectează foarte mult onoarea, demnitatea și reputația sa profesională, iar acesta ține foarte mult la calitățile respective, deoarece a depus un efort considerabil dea lungul mai multor ani, pentru a obține o apreciere pozitivă în conștiința socială.

13. În acest context, reclamantul a indicat despre distincțiile care le deține și care îi caracterizează personalitatea în raport cu onoarea, demnitatea și reputația profesională și anume, i-a fost conferită: Medalia „Pentru Vitejie" prin decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 251 din 17 decembrie 1992, Medalia „Crucea comemorativa" Participant la acțiunile de luptă pentru apărarea integrității și

independenței Republicii Moldova (1991-1992) prin decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 508-VI din 06 februarie 2012, Ordinul „Credință Patriei” prin decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 549-VI din 06 martie 2012, „Cetățean de Onoare” în or. Nisporeni, com. Brătuleni, s. Milești și s. Bursuc.

14. Mai invocă reclamantul că, este nevoit să dea explicații rudelor, prietenilor, cunoștințelor, colegilor de serviciu și de partid, despre motivele pentru care a fost vizat de către ***** în declarațiile sale privind existența unor cauze penale, astfel nu se poate concentra la sarcinile de serviciu și alte situații, în rezolvarea cărora este implicat.

15. Astfel, având o stare de spirit negativă și afectându-i capacitatea de a se concentra, este nevoit să depună un efort considerabil pentru a nu afecta calitatea muncii prestate și totodată este nevoit să-și consume suplimentar timpul personal, care poate fi dedicat, de obicei, familiei.

16. Explică reclamantul că, toate circumstanțele expuse i-au creat un prejudiciu moral esențial și solicită a fi reperat din contul persoanei vinovate pentru crearea aparențelor negative în opinia publică, lăsând loc de interpretări necuvenite în privința lui și care consideră reclamantul că cu siguranță i-au afectat emoțional și i-au creat lui și familiei sale retrăiri și suferințe fizice și psihice.

Poziția instanței de fond:

17. Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 20 decembrie 2022, acțiunea depusă de ***** a fost admisă parțial.

18. S-a obligat ***** să dezmintă public în același mod în care au fost răspândite de acesta informațiile false și defăimătoare care îl vizează pe ***** cu următorul text: „*dezmint informațiile răspândite de mine în cadrul dezbaterilor electorale de la Postul de radio „Radio Moldova” la 30 septembrie 2019 și postul de radio „Vocea Basarabiei” la 04 octombrie 2019, precum și în cadrul întâlnirii cu alegătorii din data de 06 octombrie 2019 în casa de cultură a com. Cioreşti, r-ul Nisporeni referitoare la deputatul ***** cu privire la faptul că acesta figurează în mai multe dosare penale și declar că, informațiile respective nu corespund adevărului, sunt false și lezează onoarea, demnitatea și reputația profesională a lui ******”.

19. S-au încasat de la ***** în beneficiul lui ***** prejudiciul moral cauzat în mărime de 5000 lei și cheltuielile de judecată în sumă de 16850 lei. În rest, cererea de chemare în judecată a fost respinsă, ca neîntemeiată.

Solicitarea apelantului:

20. La 28 decembrie 2022, ***** prin intermediul avocatului Balaban Mihail, a declarat apel nemotivat împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 20 decembrie 2022, iar la 05 mai 2023 a depus cerere de apel motivată împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând casarea acesteia și emiterea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

Argumentele participanților la proces:

21. În motivarea cererii de apel, apelantul a indicat că, instanța de fond nu a dat o apreciere corectă circumstanțelor cauzei, nu a apreciat corect probele și argumentele invocate, iar normele de drept material au fost încălcate și aplicate eronat.

22. Astfel, apelantul a invocă faptul că, relatările pe care posibil le-a efectuat constituie o exprimare politică. Cele expuse se referă și la chestiunile funcționării justiției, instituție care este esențială pentru orice societate democratică. Presa este unul din mijloacele, prin care societatea, opinia publică pot verifica dacă judecătorii își îndeplinesc obligațiunile, pentru îndeplinirea cărora au fost învestiți, într-un mod corespunzător scopului și responsabilităților.

23. Deci, limitele criticii acceptabile la adresa personalităților politice și a persoanelor care ocupă funcții publice sunt mai largi decât pentru persoanele particulare, în privința judecătorilor gradul de toleranță este mai redus. Ei pot fi criticați, însă critica gratuită nu este tolerabilă din motivul rolului special pe care îl are justiția în societate și încrederea de care trebuie să beneficieze aceasta în ochii publicului pentru a-și putea îndeplini cu succes obligațiile.

24. Mai mult ca atât, apelantul a menționat că, părțile din dosar, în perioada pretinselor acțiuni defăimătoare se aflau în campanie electorală și deci reprezintă politicieni care și-au asumat riscul cuvenit, or, în conformitate cu art.3 și 4 din Declarația despre libertatea disputelor politice în mass-media, adoptată la 12 februarie 2004 la întrunirea a 872-a a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, precum și cu regulile minime referitor la răspunderea presei, a televiziunii, radioului și altor mijloace de informare în masă, adoptate la cea de a 11-a Conferință a judecătorilor cu tematica „Justiția și mass-media”, desfășurată la Cracovia în perioada 25- 26 aprilie 2005, personalitățile politice, care stăruie să-și impună opinia politică, prin însăși acest fapt își exprimă acordul de a fi supuși aprecierilor publice și criticii în mass-media. Politicienii în mod inevitabil și conștient trebuie să accepte verificarea strictă a fiecărui cuvânt și faptă, atât din partea jurnaliștilor, cât și a marelui public, și, în consecință, trebuie să dovedească un grad mai mare de toleranță. Cerințele lor de a fi protejați prin prisma art. 10 al Convenției și art. 7, 10 și 11 din Legea cu privire la libertatea de exprimare, trebuie cântărite cu interesele dezbaterii libere a chestiunilor politice (cazul Lingens c. Austriei, hotărârea din 08 iulie 1986).

25. Apelantul ***** și avocatul Balaban Mihail, în ședința instanței de apel au solicitat admiterea apelului în baza motivelor de fapt și de drept invocate, casarea hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 20 decembrie 2022 și emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii depuse de *****.

26. Reprezentantul intimatului *****, avocatul Crasnostan Andrei a susținut argumentele expuse în referința depusă asupra cererii de apel, solicitând

respingerea apelului declarat și menținerea fără modificări a hotărârii primei instanțe.

27. Reprezentanții intervenienților accesorii Postul de radio „Radio Moldova” și Postul de radio „Vocea Basarabiei”, fiind citați legal despre data, ora și locul examinării cauzei, în ședința instanței de apel nu s-au prezentat, motiv din care, Colegiul, cu referire la prevederile art.379 Cod de procedură civilă, a dispus examinarea pricinii în lipsa acestora.

28. **Termenul de declarare a apelului:**

29. În conformitate cu prevederile art.362 alin.(1) Cod de procedură civilă, termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului hotărârii, dacă legea nu prevede altfel.

30. În acest context, având în vedere că, dispozitivul hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) a fost pronunțat public la 20 decembrie 2022, iar apelul a fost depus la 28 decembrie 2022, Colegiul atestă că, apelul este depus în termenul legal.

Aprecierea instanței de apel:

31. Ascultând explicațiile participanților la proces, și analizând legalitatea și temeinicia hotărârii atacate, prin prisma materialelor din dosar în raport cu prevederile legislației în vigoare aplicabile speței în cauză, instanța consideră că, apelul declarat de ***** este întemeiată și urmează a fi admis, cu casarea hotărârii instanței de fond și emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii, din următoarele considerente.

32. Potrivit art.373 alin.(1) Cod de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță, iar potrivit alin. (2) al aceluiași articol, în limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

33. Conform art.385 lit.c) Cod de procedură civilă, instanța de apel, după ce judecă apelul, este în drept să admită apelul și să caseze integral sau parțial hotărârea primei instanțe, emițând o nouă hotărâre.

34. În conformitate cu art.386 alin.(1) lit.a), c) și d) Cod de procedură civilă, hotărârea primei instanțe se casează sau se modifică de instanța de apel dacă circumstanțele importante pentru soluționarea pricinii nu au fost constatate și elucidate pe deplin; concluziile primei instanțe, expuse în hotărâre, sânt în contradicție cu circumstanțele pricinii; normele de drept material sau normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat.

35. De asemenea, potrivit art.118 alin.(1) Cod de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.
36. Articolul 130 alin.(1) Cod de procedură civilă statuează că instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multe aspectual, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.
37. În temeiul art.240 alin.(1) Cod de procedură civilă, la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea pricinilor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării pricinii și admisibilitatea acțiunii.
38. Prevederile legale enunțate în mod expres obligă instanța de apel să verifice circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite și este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei și să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.
39. Astfel, Colegiul reține că, reieșind din dispozițiile art.373 alin.(1), (2) și (5) Cod de procedură civilă, potrivit regulilor unui proces echitabil, reținându-se rolul determinant al concluziilor sale, sarcina instanței de apel este de a examina efectiv problemele esențiale care îi sunt supuse aprecierii și să nu se limiteze la însușirea motivelor instanței inferioare (HirroBalani c. Spaniei, nr.18064/91 din 09 decembrie 1994 §27; Georgiadis c. Greciei nr.21522/93 din 29 mai 1997 §43).
40. Potrivit art.6 CEDO, instanței judecătorești î-i este atribuită obligația de a efectua o examinare efectivă a motivelor, argumentelor și probelor părților, cu excepția cazului în care se apreciază relevanța acestora și fără a fi înțeleasă ca implicând un răspuns detaliat pentru fiecare argument (Van de Hurk vs Țările de Jos). Din interpretarea art.6 al CEDO, se reține că, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se expune în hotărârile contestate asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și argumentelor invocate de către părți întru, respectiv, admiterea sau respingerea acestora.
41. După cum rezultă din materialele cauzei, prin acțiunea înaintată, reclamantul/intimat ***** invocă lezarea onoarei, demnității și reputației profesionale prin relatările făcute în cadrul în cadrul dezbaterilor electorale din 30 septembrie 2019, difuzate de Postul de radio „Radio Moldova”, în cadrul dezbaterilor electorale organizate la Postul de radio „Vocea Basarabiei” din 04 octombrie 2019 și în cadrul întâlnirii cu cetățenii organizată pe data de 06 octombrie 2019 în casa de cultură din com. Cioresti, r-ul Nisporeni, unde, *****, în calitate de candidat electoral, pe Circumscripția nr. 17 Nisporeni, la funcția de

deputat în Parlamentul RM, din partea Blocului electoral ACUM, a făcut o afirmație falsă în adresa sa și anume: „*originari din raionul Nisporeni există patru deputați ai Partidului Democrat. Exista ***** și el este fugar. Al doilea este ***** și acesta este fugar. Mai este *****, care este și el fugar. Și este *****, care figurează în mai multe dosare penale și tresare probabil de fiecare dată când întra Procurorul General în sediul Parlamentului, cu o nouă tentativă de a ridica imunitatea parlamentară a unui deputat*";

42. „*Patru deputați din raionul Nisporeni au fost aleși pe lista Partidului Democrat ***** este fugar, ***** este fugar, ***** este fugar și el, ***** tremură de fiecare dată pentru că are suficiente dosare când întră Procurorul General in Parlament*".

43. Astfel, reclamantul s-a adresat în instanță cu prezenta acțiune solicitând obligarea lui ***** să facă dezmințirea publică a informațiilor reflectate supra și repararea prejudiciului moral.

44. Fiind învestită cu soluționarea cauzei în fond, prin hotărârea din 20 decembrie 2022, Judecătoria Chișinău (sediul Centru) a admis parțial acțiunea depusă de *****, cu obligarea lui ***** să dezmintă public în același mod în care au fost răspândite de acesta informațiile false și defăimătoare care îl vizează pe ***** cu următorul text: „*dezmint informațiile răspândite de mine în cadrul dezbaterilor electorale de la Postul de radio „Radio Moldova" la 30 septembrie 2019 și postul de radio „Vocea Basarabiei" la 04 octombrie 2019, precum și în cadrul întâlnirii cu alegătorii din data de 06 octombrie 2019 în casa de cultură a com. Cioreşti, r-ul Nisporeni referitoare la deputatul ***** cu privire la faptul că acesta figurează în mai multe dosare penale și declar că, informațiile respective nu corespund adevărului, sunt false și lezează onoarea, demnitatea și reputația profesională a lui ****** ", precum și încasarea de la ***** în beneficiul lui ***** a prejudiciului moral cauzat în mărime de 5000 lei și a cheltuielilor de judecată în sumă de 16850 lei. În rest, cererea de chemare în judecată a fost respinsă ca neîntemeiată.

45. Colegiul civil consideră incorectă soluția instanței de fond și în acest sens, relevă următoarele.

46. În prim plan, cu referire la argumentele și pretențiile lui ***** în sensul obligării dezmințirii publice a informațiilor false și defăimătoare care vizează persoana lui, Colegiul civil menționează că, conform art.1 alin.(1) a Legii cu privire la libertatea de exprimare, este definit scopul Legii, prin a garanta exercitarea dreptului la libera exprimare, precum și un echilibru între asigurarea dreptului la libera exprimare și apărarea onoarei, demnității, reputației profesionale și vieții private și de familie ale persoanei.

47. Potrivit art.2 din Legea cu privire la libertatea de exprimare, termenii și expresiile utilizate în prezenta lege au următoarele semnificații: - defăimare –

răspândire a informației false care lezează onoarea, demnitatea și/sau reputația profesională a persoanei; - răspândire a informației - proces de transmitere a informației către alte persoane (cel puțin către o persoană, exceptând persoana lezată); - informație - orice expunere de fapt, opinie sau idee sub formă de text, sunet și/sau imagine.

48. Potrivit art.3 al Legii citate mai sus, libertatea de exprimare protejează atât conținutul, cât și forma informației exprimate, inclusiv a informației care ofensează, șochează sau deranjează. Exercitarea libertății de exprimare poate fi supusă unor restrângeri prevăzute de lege, necesare într-o societate democratică pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, pentru a apăra ordinea și a preveni infracțiunile, pentru a proteja sănătatea și morala, reputația sau drepturile altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești. Restrângerea libertății de exprimare se admite doar pentru protejarea unui interes legitim prevăzut la alin. (3) și doar în cazul în care restrângerea este proporțională cu situația care a determinat-o, respectându-se echilibrul just dintre interesul protejat și libertatea de exprimare, precum și libertatea publicului de a fi informat.

49. Potrivit art.7 alin.(1)-(3) din Lege, orice persoană are dreptul la apărarea onoarei, demnității și reputației sale profesionale lezate prin răspândirea relatărilor false cu privire la fapte, a judecăților de valoare fără substrat factologic suficient sau prin injurie. Persoana lezată prin răspândirea unor relatări cu privire la fapte poate fi restabilită în drepturi dacă informația cumulează următoarele condiții: a) este falsă; b) este defăimătoare; c) permite identificarea persoanei vizate de informație. Persoana care se consideră lezată în modul stabilit la alin. (2) poate solicita rectificarea sau dezmințirea informației, precum și repararea prejudiciului moral și material cauzat.

50. În conformitate cu prevederile art.24 alin.(1)-(2) din Legea cu privire la libertatea de exprimare, reclamantul trebuie să dovedească următoarele: a) pârâtul a răspândit informația; b) informația îl vizează și este defăimătoare; c) informația constituie o relatare cu privire la fapte și este în esență falsă; sau d) judecata de valoare nu se bazează pe un substrat factologic suficient; e) existența și cuantumul prejudiciului cauzat. pârâtul trebuie să dovedească următoarele: a) informația nu este defăimătoare și/sau nu îl vizează pe reclamant; b) informația constituie o judecată de valoare care se bazează pe un substrat factologic suficient; c) la momentul răspândirii informației, deși a luat toate măsurile de diligență, nu putea ști că prin acțiunile sale contribuie la răspândirea relatărilor false cu privire la fapte sau a judecăților de valoare fără substrat factologic suficient; d) informația răspândită este de interes public. (5) Persoana care se consideră lezată în modul stabilit la alin. (4) poate solicita rectificarea sau dezmințirea informației, sau publicarea unei replici, precum și repararea prejudiciului moral și material cauzat.

51. De asemenea, conform art.43 Cod civil, în condițiile legii, orice persoană fizică are dreptul la viață, la sănătate, la integritate fizică și psihică, la libera exprimare, la nume, la onoare, demnitate și reputație profesională, la propria imagine, la respectarea vieții intime, familiale și private, la protecția datelor cu caracter personal, la respectarea memoriei și corpului său după deces, precum și la alte asemenea drepturi recunoscute de lege. Aceste drepturi sunt insesizabile și inalienabile.
52. În aceeași ordine de idei, potrivit art.32 alin.(1) și (2) din Constituția RM, oricărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil. Libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane. Principiul dat garantează fiecăruia libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin orice mijloc legal posibil. Acesta cuprinde de altfel și libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații, ori idei fără amestecul autorităților publice.
53. În context, Colegiul civil reține faptul că, libertatea de exprimare prevăzută de art.10 CEDO este una dintre libertățile fundamentale, care are un rol special în orice societate democratică, putând fi catalogată chiar ca una dintre garanțiile acesteia, o condiție a progresului acesteia și ale dezvoltării fiecăruia. Libertatea de exprimare este atât un drept în sine, cât și un drept absolut necesar pentru realizarea altor drepturi garantate de Convenție și acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi și comunica informații ori idei, fără a exista limite frontaliere ori impuse de autoritățile publice.
54. În acest sens instanța de apel reține, în speță că, sub rezerva paragrafului 2 din art.10, libertatea de exprimare este valabilă nu numai pentru informațiile sau ideile primite favorabil ori considerate ca inofensive sau indiferente, dar și cele pentru care rănesc, șochează sau neliniștesc, precum și privește nu numai conținutul informațiilor dar totodată și mijloacele de transmisiune sau de captare a acestora, deoarece orice restricție adusă lor atinge dreptul de a primi și comunica informații.
55. Prin coroborarea normelor de drept invocate, în contextul respectării drepturilor omului enunțate în Preambulul Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, Colegiul conchide că libertatea de exprimare nu este importantă numai prin valoarea sa intrinsecă, dar și prin rolul central pe care îl joacă în respectarea altor drepturi înscrise în Convenție, în particular, dreptul la protecția reputației și a drepturilor altora.
56. Prin cadrul legal sus-menționat legislatorul consfințește garanțiile juridico-civile de apărare a drepturilor personale nepatrimoniale ale persoanelor fizice și juridice la onoare, demnitate și reputație profesională, astfel că în spețа dedusă judecății, urmează a fi stabilită existența unui echilibru între respectarea dreptului

la libertatea de exprimare și a dreptului la apărarea onoarei, demnității și a reputației profesionale.
57. Sub aspectul celor citate supra, este de menționat că, onoarea persoanei fizice reprezintă aprecierea socială a acesteia din partea societății, iar demnitate este autoaprecierea din partea persoanei a calităților sale morale. Afirmațiile care lezează onoarea, demnitatea sunt acelea care nu corespund realității și discreditează onoarea, demnitatea persoanei în opinia publică sau în opinia unor persoane din punctul de vedere al respectării legilor, principiilor morale ale societății.
58. Reputația profesională reprezintă reflectarea calităților profesionale ale persoanei în conștiința socială, însoțită de aprecierea pozitivă a societății.
59. Potrivit jurisprudenței CtEDO, reputația persoanei fizice face parte din dreptul la respectul vieții private (cauza Petrenco c. Moldovei, hotărârea din 30 martie 2010). Iar, libertatea de exprimare reprezintă unul din fundamentele esențiale ale societății democratice care asigură dezvoltarea ei și autorealizarea fiecărei persoane (Iladyside către Regatul Unit, 07.12.1976, §49).
60. Mai mult, legislatorul a diferențiat 3 tipuri de lezare a onoarei, demnității sau reputației profesionale care cad sub incidența acestuia: a) răspândirea relatărilor false cu privire la fapte; b) răspândirea judecăților de valoare fără substrat factologic suficient; și c) injuria. Fiecare tip prezintă diferențieri în regimul de apărare a persoanei lezate de această informație.
61. Răspunderea juridică pentru răspândirea relatărilor false cu privire la fapte se poate exercita prin două mijloace: 1) rectificarea sau dezmințirea informației; 2) repararea prejudiciului moral și material cauzat. Răspunderea juridică va fi dispusă doar în cazul în care vor fi întrunite toate cele trei condiții enumerate în art.7 alin.(2) din Legea nr.64/2010.
62. Totodată, Colegiul civil menționează că, dreptul la libera exprimare și dreptul publicului de a primi informații prin intermediul mass-media, sunt garantate de Legea cu privire la libertatea de exprimare, dar și art.32 din Constituția RM, art.19 din Declarația universală a drepturilor omului și de art.10 al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentele.
63. Respectiv, în raport cu normele citate supra, Colegiul civil consideră declarațiile lui *****, în cadrul dezbaterilor electorale, difuzate de Postul de radio „Radio Moldova”, la 30 septembrie 2019 și în cadrul dezbaterilor electorale organizate la Postul de radio „Vocea Basarabiei” din data de 04 octombrie 2019, făcute în calitate de candidat electoral, pe Circumscripția nr.17 Nisporeni, la funcția de deputat în Parlamentul RM, din partea Blocului electoral ACUM, precum că: „*originari din raionul Nisporeni există patru deputați ai Partidului Democrat. Exista ***** și el este fugar. Al doilea este ***** și acesta este fugar. Mai este *****, care este și el fugar. Și este *****, care figurează în mai multe dosare penale și tresare probabil de fiecare dată când întra Procurorul General în*

sediul Parlamentului, cu o nouă tentativă de a ridica imunitatea parlamentară a unui deputat", nu reprezintă altceva decât opinia apelantului, utilizată ca o formă de expresie, or, pretențiile reclamantului/intimat expuse în această privință, se bazează doar pe modul de expunere a gândului de către *****.

64. De asemenea, declarațiile apelantului spuse în cadrul întâlnirii cu cetățenii organizată pe data de 06 octombrie 2019 în casa de cultură din com.Cioreşti, r-ul Nisporeni și anume: „*Patru deputați din raionul Nisporeni au fost aleşi pe lista Partidului Democrat ***** este fugar, ***** este fugar, ***** este fugar și el, ***** tremură de fiecare dată pentru că are suficiente dosare când întră Procurorul General in Parlament*", reprezintă judecăți de valoare, iar în acțiunile lui lipsind tentativa de a-și impune poziția și a-și prezenta opinia ca fiind o realitate incontestabilă.

65. În context, potrivit art.8 din Legea nr.64 din 23 aprilie 2010 cu privire la libertatea de exprimare, nu poate fi intentată o acțiune cu privire la defăimare pentru declarația făcută: a) de către Președintele Republicii Moldova și deputații în Parlament în exercitarea mandatului; b) de către participanții la proces, inclusiv martorii, organul de urmărire penală sau instanța de judecată, în cadrul urmăririi penale sau al unui proces judiciar; c) în cererile, scrisorile sau plângerile cu privire la încălcarea drepturilor și a intereselor legitime, expediate autorităților publice pentru examinare.

66. Totodată, Jurisprudența CEDO a delimitat trei categorii principale de exprimare - politică, artistică și comercială, acordându-i cea mai mare importanță protecției exprimării politice, care a fost definită foarte larg, astfel încât să includă discursurile privind toate chestiunile de interes public general. Problemele identificate ca fiind de interes public general includ; examinarea cauzelor în justiție, mediul înconjurător, sănătatea publică, abuzul de putere din partea poliției, cruzimea față de animale, proasta gestionare a patrimoniului public, comportamentul ilegal al procurorilor, corupția funcționarilor de stat și activitățile entităților comerciale puternice (a se vedea Steel și Moris c. Regatul Unit, cererea nr.68416/0115 mai 2005 alin. 94).

67. Respectiv, relatările pe care le-a efectuat ***** constituie o exprimare politică, or, cele expuse se referă și la chestiunile funcționării justiției, instituție care este esențială pentru orice societate democratică. Presa este unul din mijloacele, prin care societatea, opinia publică pot verifica dacă judecătorii își îndeplinesc obligațiunile, pentru îndeplinirea cărora au fost învestiți, într-un mod corespunzător scopului și responsabilităților.

68. În context, Colegiul civil reține faptul că, limitele criticii acceptabile la adresa personalităților politice și a persoanelor care ocupă funcții publice sunt mai largi decât pentru persoanele particulare, în privința judecătorilor gradul de toleranță este mai redus. Ei pot fi criticați, însă critica gratuită nu este tolerabilă din

motivul rolului special pe care îl are justiția în societate și încrederea de care trebuie să beneficieze aceasta în ochii publicului pentru a-și putea îndeplini cu succes obligațiile.

69. Suplimentar, este de accentuat că, în conformitate cu art.3 și 4 din Declarația despre libertatea disputelor politice în mass-media, adoptată la 12 februarie 2004, precum și cu regulile minime referitor la răspunderea presei, a televiziunii, radioului și altor mijloace de informare în masă, personalitățile politice, care stăruie să-și impună opinia politică, prin însăși acest fapt își exprimă acordul de a fi supuși aprecierilor publice și criticii în mass-media. Politicienii în mod inevitabil și conștient trebuie să accepte verificarea strictă a fiecărui cuvânt și faptă, atât din partea jurnaliștilor, cât și a marelui public, și, în consecință, trebuie să dovedească un grad mai mare de toleranță. Cerințele lor de a fi protejați prin prisma art. 10 al Convenției și art. 7, 10 și 11 din Legea cu privire la libertatea de exprimare, trebuie cântărite cu interesele dezbaterii libere a chestiunilor politice (cazul Lingens c. Austriei, hotărîrea din 08 iulie 1986).

70. De altfel, în principiu, prin prisma normelor legale citate mai sus, Colegiul civil menționează că, afirmațiile care-l vizează pe *****, nu-i pot afecta reputația profesională, deoarece, chiar dacă ***** a abordat un stil aparte în expunerile sale, caracterul defăimător al acestor afirmații nu poate fi reținut.

71. Complementar, instanța de apel menționează că, potrivit Legii cu privire la libertatea de exprimare, persoanele care exercită funcții publice pot fi supuse criticii, inclusiv acțiunile acestora, în ceea ce privește modul în care și-au exercitat sau își exercită atribuțiile, în măsura în care acest lucru este necesar pentru a asigura transparența și exercitarea responsabilă a atribuțiilor lor.

72. Potrivit art.2 din Legea cu privire la libertatea de exprimare, persoana care exercită funcții publice este persoana fizică care exercită atribuțiile puterii publice (executive, legislative ori judecătorești) sau persoana juridică ce prestează servicii de utilitate publică, sau persoană fizică care administrează persoana juridică ce prestează servicii de utilitate publică ori subdiviziuni ale acesteia.

73. În circumstanțele expuse, Colegiul civil atestă netemeinicia acțiunii depusă de *****, reieșind și din faptul că, în perioada pretinselor acțiuni defăimătoare, părțile în proces se aflau în campanie electorală și deci reprezintă politicieni care și-au asumat riscul cuvenit, iar limitele criticii acceptabile la adresa lor sunt mai largi decât pentru persoanele particulare.

74. Deci, reclamantul/intimat urmează să manifeste o atitudine tolerantă față de criticile inclusiv a persoanelor care nu au tangență cu spațiul mediatic și presa, în adresa sa, având îndatorirea de a se lăsa deschis unei cercetări mai apropiate a persoanei sale de către publicul larg, de altfel, declarațiile expuse de către *****, reprezintă interes general pentru societate.

75. Mai mult, Colegiul reține că, expunerile reclamate de către *****, în modul formulat și în contextul respectiv, nu sunt extrem de exagerate și se încadrează în limita admisibilă a criticilor și expunerilor față de o persoană publică și activitatea acesteia, or, apelantul ***** și-a exercitat un drept prevăzut de Constituție și anume dreptul la libera exprimare, respectiv, Colegiul consideră că onoarea, demnitatea și reputația profesională a intimatului nu au fost prejudiciate prin informațiile difuzate.
76. Prin urmare, Colegiul constată că, în speță nu sunt întrunite condițiile pentru admiterea acțiunii de defăimare, iar instanța de fond neîntemeiat a admis acțiunea lui *****, or, motivele invocate de reclamantul/intimat, coroborate cu interesul public al informației expuse în cadrul dezbaterilor electorale, nu întrunesc condițiile cumulative pentru angajarea răspunderii în dezmințire, mai mult ca atât că, în cadrul emisiunilor și întrunirii cu alegătorii, nu au fost realizate decât judecăți de valoare.
77. Drept consecință, instanța de apel va respinge argumentele intimatului cu privire la faptul că afirmațiile lui ***** ar încălca limitele bunei-credințe și exprimării în privința unei persoane, și notează că acestea nu pot fi acceptate ca temei de angajare a răspunderii pentru defăimare. Or, o asemenea poziție ar duce la o limitare excesivă a libertății de exprimare, iar limitele ingerințelor în libertatea de expresie trebuie să fie minime, în cazul în care informația este furnizată publicului larg și prezintă un interes sporit în societate.
78. În aceeași ordine de idei, Colegiul apreciază ca fiind neîntemeiate alegațiile lui ***** cu privire la afectarea negativă a imaginii sale, or, art.10 din Convenția Europeană protejează nu doar substanța ideilor și a informației exprimate, dar și forma pe care aceasta o ia (Oberschlick v. Austria, seria A no. 204, p. 25, § 57), iar libertatea de exprimare acoperă un posibil recurs la un anumit grad de exagerare, sau chiar provocare (Prager and Oberschlick v. Austria seria A no. 313, p. 19, § 38).
79. Concomitent, trebuie de reținut că art.10 protejează informațiile și ideile care ofensează, șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și liberalismului, fără de care nu există „societatea democratică” (Handyside v. the United Kingdom, seria A nr.24, p.23, §49), iar libertatea de exprimare constituie una din fundamentele esențiale a unei societăți democratice și una din condițiile de bază al progresului ei și al auto-perfecționării individuale.
80. Subsecvent, Colegiul civil consideră irelevante argumentele reclamantului/intimat cu privire la practicile internaționale în asemenea cazuri, or, potrivit jurisprudenței Curții Europene pentru Drepturile Omului, au fost delimitate trei categorii principale de exprimării, acestea fiind: politică, artistică și comercială, acordându-i cea mai mare importanță protecției exprimării politice,

care a fost definită foarte larg, astfel încât să includă discursurile privind toate chestiunile de interes public general.
81. Problemele identificate ca fiind de interes public general includ: examinarea cauzelor în justiție, mediul înconjurător, sănătatea publică, abuzul de putere din partea poliției, cruzimea față de animale, proasta gestionare a patrimoniului public, comportamentul ilegal al procurorilor, corupția funcționarilor de stat și activitățile entităților comerciale puternice (Steel și Moris vs Regatul Unit).
82. În cauza Dichand vs Austria, cu privire la necesitatea ingerinței în libertatea de exprimare a reclamanților, CtEDO a considerat că judecățile de valoare pe care le-a făcut primul dintre ei au o bază factuală suficientă, cât timp acesta nu a invocat o stare de fapt mincinoasă. Curtea a amintit că dl Graff era un om politic important care trebuie să suporte un anumit nivel al criticii activității sale publice și private. Chiar dacă tonul articolului din ziar era virulent și polemic, Curtea a indicat că art.10 protejează și astfel de informații sau idei, iar, în speță, ele reprezentau o opinie cu privire la activitatea unei persoane publice.
83. În consecință, Colegiul nu poate accepta argumentele invocate în cererea de chemare în judecată și în referința depusă la apelul lui *****, or acestea nu constituie temei de admitere a acțiunii în sensul formulat.
84. Cu referire la pretențiile reclamantului/intimat despre repararea prejudiciului moral, instanța de apel menționează că potrivit art.29 al Legii cu privire la libertatea de exprimare, instanța de judecată va acorda o compensație de natură să aducă satisfacție persoanei lezate. La stabilirea cuantumului compensației pentru prejudiciul moral, acordată persoanei fizice, instanța de judecată va lua în considerație caracterul și gravitatea suferințelor fizice și psihice cauzate reclamantului, caracterul informației răspândite, gradul de răspândire a informației, personalitatea reclamantului, reputația pârâtului, gradul de vinovăție a pârâtului, consecințele răspândirii informației defăimătoare, starea materială a reclamantului și cea a pârâtului, publicarea rectificării, dezmințirii sau acordarea dreptului la replică până la depunerea cererii de chemare în judecată și alte circumstanțe importante pentru examinarea cauzei. Se acordă compensație pentru prejudiciul moral cauzat persoanei publice doar în cazul în care persoana publică a fost defăimată cu rea-credință. Compensația pentru prejudiciul moral se acordă persoanei juridice doar dacă răspândirea informației i-a periclitat managementul. Nu se acordă compensație pentru prejudiciul moral cauzat prin defăimarea persoanei juridice care nu mai are denumirea avută la momentul defăimării. Compensarea prejudiciilor morale cauzate de mass-media prin răspândirea unor informații de interes public care s-au dovedit a fi false sau fără un substrat factologic suficient se efectuează doar în cazul în care mass-media a acționat cu rea-credință sau cu încălcarea altor obligații profesionale.

85. În același sens, potrivit art.1998 alin.(1) Cod civil, cel care acționează față de altul în mod ilicit, cu vinovăție este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, și prejudiciul moral cauzat prin acțiune sau omisiune.
86. Conform art.2037 Cod civil, mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate. Caracterul și gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, restrângerea posibilităților de viață familială și socială, precum și statutul social al persoanei vătămate. La determinarea despăgubirii, instanța de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obișnuit în împrejurări similare și, pe de altă parte, ia în cont particularitățile cazului.
87. Pentru a se pronunța în sensul stabilirii compensației pentru prejudiciul moral cauzat, instanța de judecată urmează să ia în considerație caracterul informației răspândite, gradul de răspândire a informației, personalitatea reclamantului, reputația pârâtului, gradul de vinovăție a pârâtului.
88. Respectiv, dat fiind faptul că a fost constatată netemeinicia pretențiilor reclamantului/intimat ***** privind dezmințirea publică de către ***** a informațiilor false și defăimătoare, instanța de apel ateste neîntrunirea elementelor răspunderii civile delictuale, și irelevanța admiterii aspectului reparării prejudiciului moral invocat de reclamant.
89. Din considerentele expuse și, având în vedere că, circumstanțele pricinii și normele materiale au fost stabilite, dar circumstanțele de fapt au fost reținute incorect, cu aprecierea lor greșită de către prima instanță, cum și aplicarea parțial incorectă a cadrului legal, Colegiul ajunge la concluzia de a admite apelul declarat de avocatul Mihail Balaban în interesele lui *****, cu casarea hotărârii instanței de fond și emiterea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.
90. În conformitate cu prevederile art.art.385 lit.c), 389-390, 394 CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău, -

D E C I D E:

Se admite apelul declarat de avocatul Mihail Balaban în interesele lui *****.

Se casează hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 20 decembrie 2022, pronunțată în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de ***** împotriva lui *****, intervenienți accesorii Postul de radio ”Radio Moldova” și Postul de radio ”Vocea Basarabiei” cu privire la apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale și repararea prejudiciului moral şi se emite o

nouă hotărâre prin care:

Cererea de chemare în judecată depusă de ***** împotriva lui *****, intervenienți accesorii Postul de radio ”Radio Moldova” și Postul de radio ”Vocea Basarabiei” cu privire la apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale și repararea prejudiciului moral se respinge ca neîntemeiată.

Decizia este definitivă, dar poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiţie în termen de 2 luni de la data comunicării deciziei integrale, prin intermediul Curţii Supreme de Justiţie.

Preşedintele şedinţei,
Judecătorul Anatol Pahopol

Judecătorii: Ruxanda Pulbere

Dorin Dulghieru